Produkce cukrové třtiny a cukru Dominikánské republiky

SUGAR CANE AND PRODUCTION OF SUGAR IN DOMINICAN REPUBLIC

Josef Smolík – Mendelova univerzita

Dominikánská republika patří k tradičním producentům cukru z cukrové třtiny. Velký vliv na objem současné produkce cukru má i politický a společenský vývoj v této převážně zemědělské a turistické destinaci. Tento článek se zaměří na představení vývoje v oblasti pěstování a zpracování cukrové třtiny, zachytí jednotlivé trendy a bude diskutovat i intervenující faktory (společenské, politické, hospodářské atp.). Celkově lze konstatovat, že jsou v Dominikánské republice ideální podmínky nejenom pro pěstování cukrové třtiny, ale i vhodné podmínky pro její zpracování.

Historický vývoj a ekonomické determinanty

Koloniální minulost Dominikánské republiky byla do jisté míry určována zemědělstvím, resp. vlastnictvím půdy, případně i jednotlivými komoditami, které byly pěstovány. Nedostatečné rozdělení půdy mezi jednotlivé vlastníky bylo historickým dědictvím, přičemž na tento fenomén navázaly další problematické důsledky (urbanizace měst, vysoká úroveň kriminality ve městech, neochota mladých pracovat v zemědělství jako námezdné síly, migrace z Haiti atp.). Určujícím faktorem tak často, stejně jako v jiných zemích Latinské Ameriky, jsou i v současnosti vlastnické vztahy a obrovská míra nerovností rozdělení majetku (1).

Obr. 1. Otroci zpracovávající cukrovou třtinu na ostrově Hispaniola (1595, rytina Theodora de Bry, kolorovaná později)

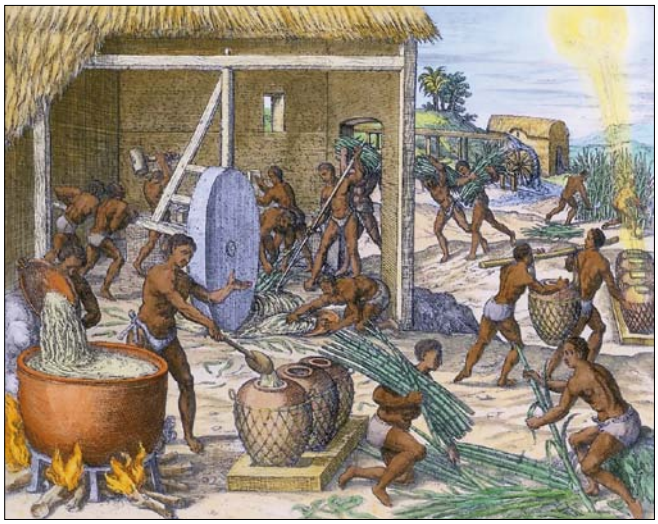

Dominikánská republika se nachází na ostrově Hispaniola (*La Isla Española*), který objevil šestého prosince 1492 Kryštof Kolumbus. Již o rok později byly při druhé Kolumbově výpravě (1493) dovezeny sazenice cukrové třtiny (2, 3, 4). Východní oblast ostrova (dnešní Dominikánská republika) se vyznačovala příhodnějším podnebím a úrodnější půdou, ale i vhodnou polohou, která umožňovala snadnou přepravu cukru do Evropy (3).

Již od počátku kolonizačního období bylo pěstování cukrové třtiny vysoce ziskové a do jisté míry se jednalo o nerizikovou oblast podnikání (samozřejmě s výjimkou tropických bouří). Omezení se však týkala především značného počátečního kapitálu nutného k zahájení produkce cukru. Gonzalo Fernández Ovideo (1478–1557), významný kolonizátor, spisovatel a historik, zmínil v souvislosti se zakládáním plantáží cukrové třtiny také „velkou spotřebu vody“, stejně jako nutnost „rozsáhlých lesů pro dřevo na stále hořící ohně“ při vaření cukrové šťávy. Zároveň konstatoval, že další „vysoké náklady jsou nutné k výstavbě budovy“, v níž se vyrábí cukr, stejně jako dalších objektů, v nichž se cukr skladuje. Další náklady spatřoval v nutné infrastruktuře (budování cest), stejně jako velkém množství „pracovníků, kteří pečují o třtinu a vaří cukr“ (2). Rychlá doprava cukrové třtiny k zpracování byla předpokladem pro rozvoj komunikací a s tím souvisejícím propojování jednotlivých regionů. Na plantážích a v cukrovarech byli v počátečním období zaměstnáváni i Indiáni, nicméně brzo byli nahrazeni africkými otroky (3).

V počátcích se pěstování cukrové třtiny na ostrově Hispaniola rozvíjelo v okolí města Santo Domingo, a poté v rovinaté oblasti zvané Vega Real na východním pobřeží, poblíž prosperujícího města Concepción de la Vega. Cukrovary byly budovány při dolních tocích řek, jejichž proud poháněl drtiče třtiny. Do roku 1520 existovalo na Hispaniole na třicet cukrovarů a poptávka po pracovní síle rychle stoupala (2).

Od samého počátku fungovaly plantáže cukrové třtiny jako uzavřené mikrosvěty podřízené výlučné pravomoci svých pánů. Ani zástupci španělské monarchie do jejich chodu výrazně nezasahovali. Plantážníci, nejbohatší z kolonistů, kteří zároveň disponovali početným zástupem sluhů a otroků zcela závislých na jejich vůli, se brzy stali neoficiálními vládci Hispanioly. Jejich vliv pronikal i do městských rad a soudního dvora (*audiencia*) v Santo Domingu. Někteří dokonce oficiálně požádali krále o udělení šlechtického titulu. Přestože žádné z těchto žádostí nebylo vyhověno, jsou důkazem o sebevědomí a politické i ekonomické moci pěstitelů třtiny (2).

Kromě neustálého nedostatku pracovní síly ničily třtinové plantáže také opakující se hurikány a bouře, což do jisté míry mělo vliv na nerozvinutost zemědělství a obecně hospodářství.

Dalším faktorem byly i ozbrojené výpravy uprchlých černochů a banditů, kteří přepadávali plantáže i města. Zpracovatelský průmysl do jisté míry stimuloval i chov skotu, protože byl využíván pro pohon drtičů (mlýnů) v cukrovarech (2).

Přibližně od roku 1700 došlo v západní části ostrova (dnešní Haiti) k přechodu od ostatních plodin (tabák, indigo, káva, kakao) k cukrové třtině. V 18. století se v důsledku osvícenských reforem (zrušení daní z dovozu otroků, změna výpočtu cel atp.) zefektivnila i zemědělská produkce, která poskytovala výhodné hospodářské zázemí pro Španělsko i Francii. V tomto období i nadále existovaly velké plantáže cukrové třtiny a cukrovary, které byly ovládány tradičními rodinami, přičemž moc přecházela z generace na generaci. V roce 1783 bylo na východě ostrova (dnešní Dominikánská republika) dvacet cukrovarů, zaměstnávajících na 600 otroků. Ve stejné době bylo na západní části ostrova (dnešní Haiti) nejméně 720 cukrovarů a počet otroků pracujících v cukrovarnictví dosahoval asi půl milionu (2).

Po roce 1784 se výrazně diferencovaná společnost potýkala nejenom s otroctvím a jeho důsledky (banditismem a zakládáním osad uprchlých otroků, tzv. *cimarrones*), ale i s rozrůstající se populací svobodných míšenců, jejichž práva chtěla panující elita omezit (2, 3). V důsledku boje za nezávislost severoamerických kolonií (a válkou zahájenou v roce 1776) došlo na ostrově Hispaniola k zlepšení vztahu mezi západní (francouzskou částí, dnešní Haiti) a východní částí (španělskou částí, dnešní Dominikánská republika), což vedlo k uzavření smlouvy z Aranjuezu (1779) (2). V roce 1801 bylo zrušeno otroctví, přičemž ve východní části ostrova došlo ke zrovnoprávnění černochů a mulatů, kteří mohli vykonávat všechna povolání a ucházet se o politické funkce. V tomto období došlo k výraznému zemědělskému oživení, opět byly zakládány plantáže cukrové třtiny, kakaa a bavlny (2). Významný vliv na ceny i pěstování cukrové třtiny měl vývoj na Kubě, kde v druhé půlce 19. století docházelo k zvětšování plantáží, přičemž i nadále bylo využíváno otroků. Konkurovat kubánskému cukrovarnictví bylo velice ztížené.

Devatenácté století bylo v celé Latinské Americe érou *caudillos*, bohatých a vlivných mužů, kteří ovládali rozsáhlé pozemky s obyvatelstvem zcela závislým na jejich vůli (2). Politická nejistota v důsledku snahy o osamostatnění se ostrova od španělského kolonizátora se projevovala i v hospodářství. Nevýhodou ostrova byla především nedostačující infrastruktura, řídké osídlení a nepříznivé klimatické jevy (hurikány, bouře).

Od 60. let 19. století se hospodářská a politická moc přenesla na sever, od Puerto Plata a Santiaga de Caballeros. Na jižním pobřeží někteří drobní rolníci pěstovali úspěšně cukrovou třtinu a sváželi ji do malých cukrovarů (*trapiches*), odkud cukr odebírali Židé z Curaçaa. Pro založení moderních cukrovarů bylo třeba značné hotovosti, kterou ani bohatí dominikánští rančeři a obchodníci nedisponovali. O investice do dominikánské třtiny nicméně v 70. letech projevili zájem cizinci, zejména Kubánci. Tzv. desetiletá válka za nezávislost (1868–1878) z Kuby vyhnala mnoho majitelů plantáží, kteří měli kapitál i zkušenosti a zároveň disponovali kontakty na severoamerické odběratele třtinového cukru. Jejich plánům nahrávaly i další faktory: výpadek kubánské produkce cukru v důsledku všeobecného chaosu; paralelní krize britských cukerných ostrovů, způsobená vyčerpáním půdy i tím, že se zájem britských podnikatelů obracel k Indii a dalším asijským državám; a konečně zánik třtinových plantáží v Louisianě během americké občanské války.

To vše otevřelo dominikánskému cukru dveře na světové trhy. V letech 1875–1882 vzniklo na jihu a jihovýchodě nejméně 30 třtinových plantáží. „Cukrová revoluce“ se po čtyřech stoletích opakovala a těžiště hospodářského života se začalo vracet do Santo Dominga. Právě přes jeho přístav totiž směřovala většina exportovaného cukru (2).

Obr. 2. Zbytky cukrovaru Boca de Nigua z 18. století, z vrcholu španělské éry v dnešní Dominikánské republice (10)

V druhé půli 19. století se cukrová třtina stala motorem hospodářko-společenské transformace v Dominikánské republice. Od 70. let export cukru z Dominikánské republiky rostl a plantáže prosperovaly. V roce 1881 nicméně cena cukru na světových trzích prudce klesla, v důsledku rapidního zintenzivňování produkce v Americe i Asii a rozmachu výroby řepného cukru v Evropě. Následovala vlna bankrotů menších plantáží. Cukrovarnictví však zůstalo perspektivním odvětvím. To si uvědomovali zahraniční korporace, především z USA, které využívaly krize, vytlačovaly dominikánské a kubánské azucareros, scelovaly pozemky a budovaly nové, modernizované cukrovarnické komplexy, tzv. *centrály*, které snáze překonaly období útlumu a následně mohly pružně zareagovat na obnovenou poptávku.

Cukr brzy překonal tabák a kakao a zaujal místo hlavní dominikánské exportní plodiny, i když se stále jednalo o minimální objemy ve srovnání s konkurenční Kubou či Portorikem. Třtinový cukr se stal symbolem kontaktu se světem kapitalismu a modernizace. Hlavní inovací v této době bylo uplatnění parního pohonu drtičů a varen, které zpracovávaly značné objemy třtiny. Staré cukrovary poháněné vodní nebo zvířecí silou mohly obhospodařovat plantáže jen do vzdálenosti, z níž vozy s volským potahem dokázaly svést posekanou třtinu dříve, než se šťáva ve stvolech na horkém slunci zkazila. I proto majitelé *centrálů* stavěli úzkokolejné železniční trati a dopravovali třtinu ze vzdálenějších oblastí. Dalším efektem bylo i budování nových přístavů, elektráren a vodovodních systémů, stejně jako investice do zpracovatelského průmyslu. Díky oficiální podpoře ze strany dominikánské vlády byly plantáže uzavřenými a v podstatě exteritoriálními enklávami, zajišťujícími svým obyvatelům práci a zábavu, zásobování i policejní dohled. Američtí majitelé udržovali přímé vazby na severoamerický trh, kam vyváželi cukr a kde nakupovali vše potřebné. Obcházeli tak dominikánské překupníky a snižovali jejich zisky. I rafinování a další zpracování cukru se odehrávalo mimo území Dominikánské republiky. Do roku 1900 se jihovýchod ostrova ocitl plně v rukou amerických investorů, podřizujících své jednání zájmům cukerní

Obr. 3. Cukrovar Cristóbal Colón konzorcia CAEI

burzy v New Yorku, nikoli potřebám dominikánské společnosti. Rozmach cukrovarnictví přinesl nejen definitivní odlesnění jihu ostrova (a následné problémy s erozí), ale především zánik tradiční společnosti a do určité míry i likvidaci nezávislých rolníků (2). Produktivita modernizovaných cukrovarů prudce stoupala, ale produktivita sklizně (*zafra*) zůstávala stejná – jediným nástrojem byla mačeta. Mezi lednem a dubnem bylo tedy třeba na třtinových plantážích nárazově zaměstnat tisíce dělníků (často z Malých Antil a Portorika) (2).

Rozvoj zemědělství nedoprovázel výrazný rozvoj zpracovatelského průmyslu. Jedinými industriálními komplexy v zemi zůstávaly cukrovary a palírny rumu (*aguardiente*) z třtinové melasy (2). Po roce 1910 upadala produkce kakaa i kávy, což v důsledku znamenalo, že se dominikánské zemědělství stalo monokulturním. Závislost na cukru jako stěžejní komoditě se prohloubila. Znovunastartování ekonomiky nastalo až v období po první světové válce, kdy se objevil velký zájem nejenom o třtinový cukr (evropská produkce cukru se v důsledku válečných akcí propadla), ale i po tropických plodinách (2). Během několika poválečných let se v Evropě obnovila produkce řepného cukru a také mimoevropské regiony zintenzívnily produkci. Trh se rychle přesytil a následoval raketový pád cen cukru (2). Ve 30. letech 20. století se Dominikánská republika (v roce 1929 byla konečně stanovena hranice s Haiti) ocitla v chaosu, který vyvrcholil zabíjením haitských obyvatel, nicméně vraždění se vyhnulo třtinovým plantážím na jihu ostrova, kde pracovaly tisíce haitských námezdných dělníků (*braceros*) za minimální mzdu v krutých pracovních podmínkách (2, 5). V období let 1920–1970 legálně pracovalo v Dominikánské republice (s celkovou populací 4 milionů obyvatel) 20 až 52 tisíc haitských dělníků, z nichž velká část působila v cukerním sektoru. Ilegálních námezdných dělníků však bylo přibližně dalších 45 tisíc. Odhady dominikánských úřadů ovšem pracovaly s údajem 200 tisíc haitských pracovníků (5).

Velký vliv na cukrovarnický průmysl mělo především období prezidentství a autoritářské vlády Rafaela Leónidase Trujilla (od roku 1930 do roku 1961). Na základě jeho autoritativních praktik došlo k znárodnění cukrovarnických podniků (6). Od padesátých let Trujillo a jeho rodina využívali státní i soukromé finanční rezervy a postupně skupovali dominikánské cukrovary (vlastnil 12 z celkového počtu 16 cukrovarů). I z toho důvodu probíhalo nadále rozšiřování plantáží (2, 3). Tyto cukrovary koncentrovaly 43,6 % průmyslového kapitálu, zaměstnávaly 74,9 % pracovní síly průmyslu a vyplácely 53,5 % mezd v průmyslovém sektoru (5).

Skupování cukrovarů a elektráren a bombastická „oslava míru“ a čtvrtstoletí Trujillovy vlády v roce 1955, jejíž organizace přišla na 30 milionů dolarů, vyčerpaly devizové rezervy. Změnila se i politická situace, kdy v reakci na pokus o vraždu venezuelského prezidenta Rómula Betancourta v červnu 1960 Organizace amerických států (OAS) vyhlásila mj. embargo na dovoz dominikánského cukru. To mj. znamenalo obrovské hospodářské obtíže a celospolečenskou nespokojenost, která vedla k Trujillově zavraždění v květnu 1961 (2, 6). Jeho majetek byl následně znárodněn, což znamenalo, že se ve vládních rukou ocitlo 80 % veškeré výrobní kapacity v zemi včetně cukrovarů (2). Od roku 1963 probíhala agrární reforma, která mj. reagovala na monokulturní charakter dominikánského zemědělství (4). V 80. letech definitivně skončila éra dominikánského cukerného průmyslu. Na části plantáží nahradily třtinu banány, káva, rýže a jiné exportní plodiny. Ekonomika se zaměřila na průmyslové odvětví, služby a cestovní ruch (2, 6).

Obr. 4. Mapa cukrovarů v Dominikánské republice (10)

Cukrovary (v závorce je rok založení): 1 – Central Romana – Central Romana Corporation (1918), 2 – Cristóbal Colón – CAEI (1883), 3 – Porvenir – CEA (1884), 4 – Barahona – CAC (1920); starší, dnes nepracující cukrovary (mlýny): 5 – Consuelo (1881), 6 – Santa Fé (1885), 7 – CAEI (1893), 8 – Ozama (1895), 9 – Amistad (1899), 10 – Boca Chica (1916), 11 – Montellano (1918), 12 – Río Haina (1950), 13 – Pringamosa

Měnící se situace: cukr jako stabilní prvek dominikánského hospodářství

Historicky byla produkce cukru hlavním pilířem a stabilizačním prvkem dominikánské ekonomiky, což odráželo sílu celého odvětví z hlediska zaměstnávání obyvatel a celkového zdroje příjmu z vývozu cukru. Na konci 80. let 20. století byla Dominikánská republika čtvrtým největším producentem cukrové třtiny na světě. Podmínky v osadách kolem cukrovarů (*bateyes*) však upoutaly Mezinárodní organizaci práce (ILO), která situaci monitorovala a informovala o zneužívání pracovníků (především Haiťanů) v tomto odvětví, včetně jejich nedobrých podmínek (např. hygienických). Zástupci dominikánské vlády problémy společně s ILO řešili, monitorovali a snažili se o nápravu. Důsledkem

však bylo i zpřísnění podmínek pro pracující z Haiti a po roce 1991 docházelo i k případům vyhoštění. Po tomto období došlo nejenom ke zlepšení v oblasti dodržování pracovních a bezpečnostních předpisů, ale proběhla i modernizace celkového výrobního procesu, včetně povinných přestávek na práci, využívání ochranných pomůcek atp. Na základě výtek ILO byla také zakázána dětská práce (7).

Na počátku 90. let se v důsledku politické nestability potýkala Dominikánská republika s výpadky elektřiny a vody, nefungovala ani doprava. Produkce cukru začala klesat v důsledku vnitřních i mezinárodních faktorů. Jedním z hlavních bylo rozhodnutí vlády USA snížit objem kvót na dovoz cukru v reakci na rozšíření americké produkce. Navíc kvůli rozdílu v domácích cenách v USA přešli hlavní výrobci nealkoholických nápojů od cukru k levnějším kukuřičným sladidlům s vysokým obsahem fruktosy, což vedlo ke snížení poptávky po dováženém cukru. Zvyšující se produkce v Evropské unii a některých rozvojových zemích, zejména v Brazílii, v 80. letech 20. století zároveň stlačila mezinárodní ceny cukru a snížila je na nejnižší úroveň za posledních čtyřicet let (7).

Dominikánská republika má v současnosti populaci čítající přibližně 11 milionů obyvatel, přičemž zemědělství, včetně produkce cukru, je i nadále podstatným sektorem. I z toho důvodu se dominikánská vláda v roce 1999 rozhodla pro privatizaci cukrovarnických podniků.

V současnosti existují tři hlavní soukromé skupiny, které stále vyrábějí cukr pro domácí spotřebu i export: Central Romana Corporation (*Central Romana*), Consorcio Azucarero de Empresas Industriales (*CAEI*) a Consorcio Azucarero Central (*CAC*). Existuje jeden státem vlastněný a provozovaný cukrovar, známý jako Porvenir, který však produkuje méně než 4 % celkového dominikánského cukru. Kromě hlavních producentů jsou to i nezávislí pěstitelé a farmáři, kteří dodávají surovinu, cukrovou třtinu dvěma ze tří hlavních cukrovarnických společností, Central Romana a CAEI. CAC od nezávislých pěstitelů žádnou třtinu nekupuje. Od roku 2008 sklidili nezávislí pěstitelé v průměru 32 % zpracované cukrové třtiny, přičemž u sklizně 2018/2019 to bylo kolem 35 %. Až do posledního desetiletí se velká část sklizně na dominikánských cukrových plantážích prováděla ručně. V poslední době se průmysl vedený třemi velkými společnostmi posunul směrem k větší automatizaci a mechanizaci sklizně. Producenti cukru nyní disponují potřebnou technologií, vybavením a infrastrukturou, aby sklizeň cukrové třtiny probíhala převážně mechanizovaně. Tři výše uvedené hlavní společnosti také umožňují ruční sklízení části ploch cukrové třtiny, neboť uznávají, že úplný přechod na mechanizovanou sklizeň by eliminoval pracovní místa, což by mělo značný negativní ekonomický a sociální dopad na pracovníky v cukerním sektoru, jejich rodiny a místní komunity.

Významným tématem je migrace a příliv uprchlíků z Haiti (především v období po roce 2010, kdy Haiti postihlo zemětřesení; a v roce 2016 po zasažení hurikánem Matthew), stejně jako zaměření se Dominikánské republiky na turistický ruch, který v důsledku významně negativně ovlivňuje životní prostředí a znamená pro obyvatele i nárůst životních nákladů (6, 7). Významná část haitských uprchlíků nalezla uplatnění i v cukerním sektoru, který byl v tomto období určitým stabilizujícím faktorem dominikánského hospodářství.

Obr. 5. Vývoj produkce cukru v Dominikánské republice v letech 1995 až 2022 (předpoklad) (8)

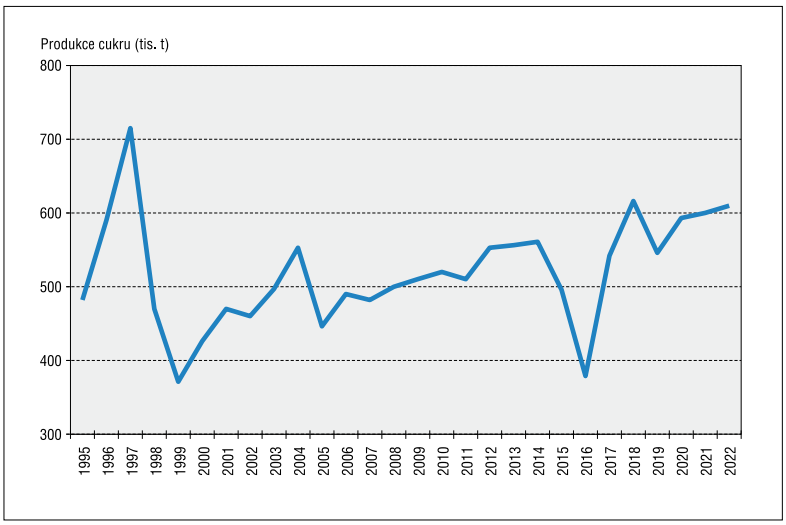

Současnost dominikánského cukru

Pokud se zaměříme na problematiku cukrovarnictví z hlediska dlouhodobější perspektivy, tak lze vysledovat naprosto zřetelný trend snižování produkce cukru, který nastal ve dvou etapách. První výrazný pokles byl v období let 1982 – 1995, což bylo mimo jiné způsobeno již výše uvedenou politickou nestabilitou a změnami v cenách cukru. Druhý výrazný pokles nastal v období po roce 1997, kdy došlo ke stabilizaci haitské výroby cukru (což souviselo i s reorientací zemědělské produkce). V současnosti podle Dominikánského institutu pro cukr (INAZUCAR) bylo během sklizně v letech 2018/2019 vyrobeno 545 515 t cukru. Více než 96 % tohoto cukru bylo vyprodukováno třemi výše zmíněnými společnostmi (Central Romana s produkcí 319 440 t, CAEI s produkcí 142 892 t a CAC s produkcí 63 604 t). Vývoz dominikánského cukru byl z velké části směřován do USA. Dominikánská republika má také zajištěnu 17% americkou celní kvótu (TRQ) pro surový cukr (7).

V následujících sezonách se dominikánská produkce cukru pohybovala na úrovni 593 tis. t cukru v roce 2019/2020 (což představuje meziroční nárůst o 8,61 %) a 600 tis. t v roce 2020/2021 (meziroční nárůst o 1,18 %). Odhad výroby v roce 2021/2022 je pak zhruba 610 tis. t cukru (8). Vývoj produkce cukru je zachycen na obr. 5.

Největší pokles v produkci dominikánského cukru nastal v roce 2016, kdy důsledky již zmiňovaného hurikánu Matthew výrazně ovlivnily množství sklizené cukrové třtiny.

Závěr

Dominikánská republika je jednou ze zemí karibského regionu, jejíž historie je výrazně spjata s cukrovou třtinou a jejím zpracováním. Tento text se pokusil nejenom popsat historický vývoj a ekonomické a environmentální determinanty pěstování cukrové třtiny, ale i současnou situaci v dominikánském cukrovarnickém průmyslu.

Přestože Dominikánská republika z hlediska politického, hospodářského, demografického a sociálního vývoje není stabilní zemí, patří k tradičním a významným producentům třtinového

cukru. V posledních letech došlo k částečné stabilizaci ve všech výše uvedených aspektech, což umožnilo i nové možnosti v pěstování cukrové třtiny (modernizaci, přijetí zásad bezpečnosti práce, zákaz dětské práce atp.) a následné produkci cukru a rumu (např. Barceló, Brugal, Capitan Bucanero atp.).

Dominikánská republika do jisté míry těží i z mezinárodněpolitické situace dalšího významného producenta cukrové třtiny, kterým je Kuba. Ta v důsledku nedostatečné modernizace a snížené výkonnosti pracovní síly není schopna konkurovat dominikánskému cukru, což je umocněno i americkým embargem. I proto je Dominikánská republika významným exportérem cukru, což se projevuje i ve vztahu k hlavnímu odběrateli dominikánského cukru, tj. k USA. V posledních letech země ustupuje od monokulturního zemědělství orientovaného na cukrovou třtinu (přibližně 6 % HDP), zaměřuje se i na kávu, kukuřici, rýži, kakao, tabák či banány. Podstatnou součástí dominikánského hospodářství po roce 2000 je i cestovní ruch a služby (přibližně 60 % HDP) (9).

Souhrn

Tento článek popisuje význam cukrové třtiny pro zemědělskou politiku Dominikánské republiky. V textu je popsána historie pěstování cukrové třtiny a její význam pro dominikánské hospodářství, především s ohledem na vývoj po roce 2000. Dominikánská republika v minulosti patřila mezi nejvýznamnější světové producenty cukru vyráběného z cukrové třtiny (4. místo v 80. letech 20. století), nicméně vývoj po roce 1990 vedl k snížení celkového objemu produkce cukru. V textu jsou zachyceny nejenom historické reálie dominikánského cukrovarnického průmyslu, ale i trendy a faktory, které mají významný vliv na pěstování a zpracování cukrové třtiny a výroby cukru po roce 2000. V posledních letech Dominikánská republika ustupuje od monokulturního zemědělství, zaměřuje se i na kávu, kakao, tabák či banány. Podstatnou součástí Dominikánského hospodářství po roce 2000 je i cestovní ruch.

Klíčová slova: cukr, cukrová třtina, zemědělství, Dominikánská republika, migrace.

Obr. 6. Spotřebitelské balení přírodního třtinového cukru z Dominikánské republiky

Literatura

1. Hrabálek, M.: *Latinská Amerika a její rozvojové problémy: nesnadná cesta vpřed?* Brno: Mendelova univerzita, 2019, 98 s.
2. Křížová, M.: *Dominikánská republika.* Praha: Libri, 2010, 123 s.
3. Křížová, M.: *Haiti.* Praha: Libri, 2009, 109 s.
4. Kašpar, O.: *Dějiny Karibské oblasti.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, 261 s.
5. Díaz Santana, A.: The role of haitan braceros in Dominican sugar production. *Latin American Perspectives*, 3, 1976 (1), s. 120–132.
6. Klíma, J.: *Dějiny Latinské Ameriky. Vývoj oblasti, regionů a států.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2015, 584 s.
7. *Dominican Sugar Industry.* 2021, [online] www.dominicansugar.org/about-the-industry, cit. 3. 12. 2021.
8. Dominican Republic Centrifugal Sugar Production by Year. *Index Mundi*, 2021, [online] www.indexmundi.com/agriculture/?country=do&commodity=centrifugal-sugar&graph=production, cit. 3. 12. 2021.
9. Dominikánská republika: Souhrnná teritoriální informace.(CzechTrade, MZV) *Business Info*, 2021, [online] www.businessinfo.cz/navody/dominikanska-republika-souhrnna-teritorialni-informace/2/, cit. 3. 12. 2021.
10. El origen de los dominicanos de la isla La Española. *Los Dominicanos*, 2009, [online] https://losdominicanos.org/2009/03/16/la-industria-azucarera-de-la-republica-dominicana/, cit. 30. 5. 2022.

Smolík J.: Sugar Cane and Production of Sugar in Dominican Republic

This article describes the importance of sugar cane in the agricultural policy of the Dominican Republic. The text describes the history of sugar cane growing and its importance for the Dominican economy, especially with regard to the developments after 2000. In the past, the Dominican Republic was one of the world's largest producers of sugar manufactured from sugar cane (4th place in the 1980s), however, the developments after 1990 led to a reduction in total sugar production. The text describes not only the historical background of the Dominican sugar industry, but also trends and factors that had a significant impact on sugar cane cultivation and processing and sugar production after 2000. In recent years, the Dominican Republic has moved away from monoculture agriculture, focusing also on coffee, cocoa, tobacco, and bananas. Tourism has also become an essential part of the Dominican economy after 2000.

Key words: sugar, sugarcane, agriculture, Dominican Republic, migration.

Kontaktní adresa – Contact address:

doc. PhDr. Josef Smolík, Ph. D., MBA, LL.M., Mendelova univerzita, Fakulta regionální rozvoje a mezinárodních studií, třída Generála Píky 2005/7, 613 00 Brno, Česká republika, e-mail: josef.smolik@mendelu.cz